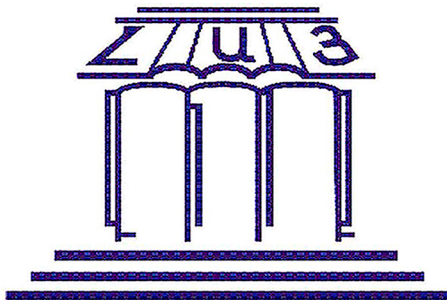

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Արշակունի

6851

Հայկական օր.

891.99

Ա-92

Արշակունի

1921

Թուրքացիների Ս. Փ. Խ Հանրապետություն

ԳՐԱԼԵՑԱՐՆԵՐ, ԲՈԼՈՐ ԵՐԿՐՆԵՐԻ ՄԻԱՑԻՔ

894.99

Ա-92

ԱԿ.

ԱՐՁԱՐՈՒՆԻ

ՎԱՂԻԱՆ ՕՐԸ

119

Հրատարակութիւն Ռ. Երկա. Վ. Մ. Ղրիմի Հրատարակի
Գործակերպ

Սիմֆերոպոլ 1921 թ.

2003

1915

Ex urbe lux!

Prolog.

Տափակ մարդկութեան ուղեղը թմրած
Ճանճանման Բաօսն էր ապրում-
Յոգնած ոյժերի կարաւանը մեծ
Քաօսի գրկում դէպ անդունդ իջնում . .

5182
38 1

I

է, երկար դարեր, դարեր շարունակ
Նստել էր, բազմել Վիշապը Հիդրա —
Գօղարկել մարդու կերպարանքի մէջ.
Նմանել նրա ձեին, բնութին:
Եւ մտրակ խփել օրէնքի ոյժով,
Եղբօր ձեռներով փշրել է գանգեր,
Գետեր են հոսել կարմիր արիւնի
Քաղաքի, գիւղի բանւորի կրծքից . .
Մարդուկ — սարգերի վոհմակը նանիը
Հիդրայի հլու կամակատարներ —
Շինել են տաճար մարդուն խարելու,
Ստեղծել աստուած կոյր մոլորութեան,
Գրել օրէնքներ ուրիշի համար,
Որին գոյն տւել համամարդկային
Բարեկեցութեան, որ հլու պահեն
Բանւոր, գիւղացուն իրենց ճանկերում . .
Եւ այդպէս երկար, երկար տարիներ
Վիշապը Դեղին, աստուածը մարդու
Իշխում էր համայն մարդկութեան վրա
Երկար ու երկար տարի շարունակ . .

Քաղաքների փողոցներում
 մրապարուր,
 Ածխահանքի նկուղներում
 խաւարաննդ,
 Նաւթահորի հեղուկի մէջ
 սառեցնող,
 Գործարանի շառուի հետ
 աղմկայոյզ,
 Քուրաների բոցի կողքին
 արեւատապ,
 Տպարանի փոշիներում
 արճալին,
 Մեքենայի դղրոցի
 աղմուկի տակ,
 Մեծ սալերի զնգոցի մէջ
 անհղնադող,
 Եւ սուլիչի կանչերի հետ
 ըմբոստացման
 եւ թխորում քաղաքների
 հազարերախ՝

Կոփեց հաստատ, կոփեց վստահ
 Ջրբուծի ու բանւորի
 Այնքան կարող ու համարձակ
 Միտքը խիղախ, ըմբոստ Ոգին:
 Շատ տարիներ, դար չարունակ
 Նիւթն էր գրկել համայն աշխարհ,
 Ստրկացրել մարդուն մենակ
 Եւ ամբոխներ հազար, հազար...
 Ազատ կամքի թռիչք, թեւեր
 Մարդը կտրեց իր նմանի,
 Որ մի գիշեր յանկարծակի
 Ջրմբոստանա ու չղարթնի:
 Մեծ ձահիճի տափակ մարդկանց
 Ջանքերն անցան իզուր, իզուր...
 Քաղաքն ելաւ ոտքի կանգնեց
 Ու խորտակեց կապանքն իր...
 Ըմբոստ Ոգին բանւորների
 Քաղաքների լաբիրինտում
 Ձայնեց մարտի հրամաններ...
 Տրա-տա տա-տա տրա տա-տա . . .

Եւ ամբողջներն ելան ոտքի
 Հազար, հազար, հազարներ.
 Կործանելու եկան նրանք
 Ճահիճները մարդկութեան . . ,
 Շեփորեցին պայքարի փող
 Բանուոր, զրկած գիւղացին,
 Որ գան արագ ամբողջներ շատ
 Եւ տապալեն թշնամուն. . .
 Եկան, եկան ամբողջներ շատ
 Անթիւ, անթիւ, անհամար .
 Զինւած մրճով, խոփ ուկացնով,
 Մանգաղ, երկաթ, գերանդով. . .
 Եկան նրանք, ում հոգին դեռ
 Ճահիճը չէր խորտակել
 Մտան շարքեր ջահել, ջահել
 Հոգով, սրտով պրորկտար. . .
 Եւ բանակներն ամբողջներ
 Անցան փայլով հաստատուն
 Խորտակելու Ճահիճը մեծ
 Նեխւած, սափալ մարդկութեան. .

Ժխոր է, պայքար...
 Ճահիճն է այրւում..
 Թնդում են անեղ մարտի շեփորներ,
 Զէնքերի շառաչ լուում ամենուր,
 Արեւներ վառւում երկրի ծոցերից,
 Հազոցներ լսում որոտից ուժեղ,
 Կայծակն երկնի գունատ է, անփայլ
 Եւ գեհեն վառել հսկայածաւալ,
 Որի մէջ այրւում ճահիճը նեխւած
 Հին մարդկութեան հետ համահաւասար..
 Վիշապըն ընկել
 Տնքում է արդէն...
 Եւ խելացնոր ամբողջներն այսօր
 Իրար են բռնել ժխորում վերջին,
 Եւ օրհասական կուր ընթացքում
 Կրծում են վայրի իրար կոկորդներ. . .
 Յուսահատ ճչոց լսում է ընդհատ,
 Խելառ քրքիչներ կախւել են օդում,
 Իսկ խելացնոր ամբողջները դեռ
 Ժանիք ատամով կոկորդ են կրծում...

Մշուշը դանդաղ
 Քաօսն է լուծում:
 Եւ բոսոր երկրի, քանդած աշխարհի
 Աւերակները, հողակոյտների
 Մշուշների մէջ անգոյն տարերքից
 Առաջ է գալիս մի հսկա տիտան...
 Գալիս է առաջ —
 Լաւ տեսէք նրան:
 Բազուկներ ունի — աննկուն պողպատ,
 Աչքերի մէջ կան կրակներ այրող,
 Ձեռին նա ունի երկաթէ մեծ մուրճ,
 Իսկ ինքը հսկա — Հերոս է այսօր...
 Եւ կամքն է պողպատ — բազուկների պէս,
 Նպատակն այրող — աչքերի նման.
 Վճիւրը հաստատ — ընկեր մըճի հետ,
 Եւ Գործը նրա — իրեն պէս Հսկա.

Թնդանօթներ մեծ, վիթխարի
 Իրար կողքի շարւեցին.
 Նրանք այսօր ձայն են մաքրում
 Վաղւան շքեղ հանդիսի...
 Վաղն է գալիս հսկա, հսկա.
 Թնդանօթներ՝ երգիչներ.
 Կեանք է սկսում նոր մարդկութեան.
 Թնդանօթներու շեփորէք...
 Եւ երգն այսօր Թնդանօթի
 Ծով է անցնում, երկրներ,
 Ձայնը նրա քանդում աշխարհ,
 Սարսափեցնում գահոյկներ...
 Թնդանօթներ երգիչ — կախարդ,
 Կարգով շարւած իրար մօտ,
 Երգ են ձայնում աշխարհաձայն —
 Վաղւան գալիք յարութեան...
 Հին աշխարհին բերում էք դուք
 Վախճան, աւեր, շարակաւ.
 Գալիք վաղւան հիմն էք ձայնում —
 Գունեղ արփի, ծխածան...

Վաղն է գալիս մեծ հանդէսով
 Նոր կեանքի և փրկութեան,
 Հիմք է դրւում, հիմքեր հաստատ
 Գալիք մատաղ մարդկութեան...
 Այսօր արդէն բաղաքն ամբողջ
 Տենդոտ գործի է անցել,
 Աչք չէ փակել գիշերըն ողջ.
 Որ չստեղծւի պատահար . . .
 Բանւորն արդէն դուրս է հանել
 Գործարանի պահեստից
 Գնդակ ու ռումբ, թնդանօթներ,
 Նաւ, սաւառնակ ու վառօդ...
 Մեծ կոնցերգի ապրում ենք մենք
 Նախօրեակը եղակի,
 Վառ օրերի—Գարուն կեանքին
 Մօտենում ենք մենք արդէն...
 Մի խնայէք կրակ, ռումբ,
 Երկաթ, վառօդ, հրացան,
 Երգ սկսէք անօրինակ
 Դալիք մարդու յարութեան...

VI

Ծագում է նոր գալիք օրւա
 Արեւիկը Արշալոյս.
 Եկէք գնանք դիմաւորենք
 Այխատանքի հիմներով...
 Վառէք մոմեր նոր աստծուն—
 Խարոյկ, բուրվառ և բոցեր.
 Դրէք բազին - նոր հիմնաքար
 Վաղւան գալիք օրերի . .
 Տես բանւորին. պատրաստ-պատրաստ
 Ատրուշաններ է վառել .
 Գործարանի ծխնելոյզներ՝
 Մոմեր դառել փրկութեան . . .
 Գործարանի քուրաներում
 Շիկանում են երկաթներ.
 Ծխնելոյզի որկորներից
 Ամպեր ժայթքում—հսկաներ . . .
 Մեծ դղրդիւն, իրարանցում
 Եւ շառաչներ կլսէք.
 Մի վախենա՛ք՝ այդ նոր կեանքի
 Կարմիր Արփին է ծնւում...

Ձան, հա ջան!

Գալիս է. տեսէք . . .

Հեռու ճամբաներ եկել է նա ման,
Կեանքի պայքարներ անցել է բոլոր,
Արիւնի դաշտեր — սփինքս վկաներ
Իր ճանապարհին պատահել անթիւ . . .
Հարւած է տւել, սթացել հարւած,
Եւ ընկել թուլցած արեան լճի մէջ,
Որքան բանւորներ կորցրել է երէկ
Ու որքան ընկել մնայել անշունջ . . .

Գալիս է, գիտցէք,

Զրկւածներ բոլոր . . .

Ծնւել է ցածրիկ խրճիթի միջին,
Գործարաններում ամրացրել բազուկ,
Բանւորների հետ անիծել աշխարհ,
Եւ երկինք, աստուած, և տէր, և ծառա,
Տեսել է զրկանք երէկ և առաջ,
Պապւել Նիւթի հետ ստրկի նման,
Երազել առաջ շքեղ արշալոյս,
Անըջել անվերջ, օրեր յաղթութեան . . .

Բայց հիմա արդէն

մօտ է նա այնքան . . .

Գալիս է. բայց ո՛վ:

Մի հսկա տիտան . . .

Գալիս է, գալիս յաղթական թափով
Անյաղթ վիթխարի, սէգ օրը — Վաղւան,
Իրեն հետ տանում ամբոխներ հազար.
Ամբոխներ հազար իրեն սպասում . . .
Գործարանների սուլիչներն ուժգին
Չայներ են ձգել դեռ այսօրւանից
Վաղ արշալոյսի գունաւորման հետ
Երգելու համար հիմնը նոր կեանքի:
Բանակները մեծ անթիւ, անհամար
Զրկւած բանւորի, աղքատ գիւղացու
Դառնում են արդէն մարտի դաշտերից
Դիմաւորելու — սէգ օրը Վաղւան . . .
Սուրբ աշխատանքի նսկան է գալիս —
Աշխատանքն է սէգ այդ օրը վաղւան
Գալիս է, դարթնէք . . .
Գալիս է, ջան, ջան:

Արթնացէք իսկոյն
 Ու եղէք պատրաստ:
 Թուլցած ոյժերին տալիս է կորով,
 Յոգնած ուղեղին գործելու ճամբա,
 Արնեքամ մարմնին ապրելու տենչեր,
 Յուսահատ մարդուն հոանդի պաշար,
 Ներշնչում ոգի ընկածներին մէջ,
 Երազները խօլ վերածում կեանքի,
 Խոցերը թունոտ բուժում աննկատ,
 Արթնացէք իսկոյն ու եղէք պատրաստ. . .
 Այդ նա է գալիս,
 Հսկան յաղթական. . .
 Եկէք գէմ գնանք,
 Զան նրա ճամբին . . .

Epilog.

Չաւրաստ եղէք՝ բոլորդ ամեն,
 Ելէք նրան դէմ գնանք.
 Գալիս է նա օրը—Վաղւան,
 Գալիս թափով յաղթական . . .

Մայիս 1921 թ.
 Բաթում

6851

Крымское Областное Отделение Государст. Издательства.

2018

